

løbigt nogenlunde tilfredsstillende Resultat. Jeg siger, at jeg vilde finde det beklageligt, om denne Sag skulde skydes foran det, som vi der have begyndt paa, i Stedet for at samle al vor Kraft paa at føre den Sag, som er begyndt, til et Resultat snarest muligt. Thi hvad der end kan tale for, at Staten yder Bidrag ogsaa til denne Sag, som her omhandles, er det jo dog et Moment af største Betydning, at der her er Tale om en Grundbyrde, der i Hundreder af Aar har hvilet paa vedkommende Ejendomme og er tagen i Betragtning ved Køb og Salg, medens intet Menneske, naar han for en Menneskealder siden købte en Grundejendom, kunde ane, at han vilde komme op paa saa svimlende store kommunale Afgifter. — Et andet Moment, som ogsaa er af største Betydning i alt Fald for mig, er, at en stor Del af de Landmænd, der sidde i de mest fortvivlede Forhold i Øjeblikket, nemlig de, som have større Gaarde, der ere tiendefri, faa saa liden Gavn af denne Foranstaltning, at de tværtimod igennem Statskassen komme til at bidrage ret rigelig dertil, og det synes mig at være en meget stor Ulempe. Jeg ved selvfølgelig godt, at der hviler et Tryk paa hele Landbruget, ogsaa paa det mindre Landbrug, men det er dog hovedsagelig de større Ejendomme, der ere faldne saa stærkt i Pris, og det er hovedsagelig Ejerne af disse Ejendomme, som have været udsatte for de nedad gaaende Konjunkturer, som have købt for dyrt, og som for manges Vedkommende sidde saa fortvivlet i det. Og naar det erindres, at mange af disse Mænd have hævet vort Landbrug til det høje Standpunkt, hvorpaa det staa, synes det mig nok, at skål der ydes Hjælp af Statskassen i tilnærmelsesvis det Omfang, som her er foreslaaet, bør de i første Række være blandt dem, som man kommer til Hjælp. — Hvad Byerne angaar, kan jeg nok forstaa, at de ikke ere særdeles opbyggede ved de stadig stigende Udgifter til Landbruget, men jeg vil dog sige, at jeg tror, det gælder om dem, at de have saa megen Forstand paa den Betydning, som det har, at vort Hovederhverv bliver støttet, at de sige som saa: Vil man give os retfærdige Næringsforhold, vil man give os en ordentlig Næringslov, som ikke koster Staten en Øre, og vil man nogenlunde befri os for alt for frihandelsvenlige Eksperimenter, som svække vort Erhvervsliv og gøre hele vor Stilling usikker, skulle vi ikke vige tilbage for at være med til at gøre endogsaa store Indrømmelser paa dette Punkt, naar det vel at mærke bliver fordelt paa en saadan

Maade, at det kommer der, hvor det gælder om at hjælpe. Men Byerne ville naturligvis nødig være med til at øse store Summer af Statskassen ud til Folk, om hvem det gælder, at de ere lige saa vel stillede som de allerfleste af deres egne Beboere.

Man har prøvet paa at lade Sagen komme lidt lempeligere igennem, ved at man har truffet den Bestemmelse, at der kun skal anvendes 1 Mill. Kr. om Aaret af Statskassen, men dette Punkt maa absolut forandres. Vedtog man noget lignende som dette her, saa vilde Afløsningerne jo sikkert være i Orden rundt omkring i Landet i Løbet af nogle ganske faa Aar, og saa gaar det ikke an, at nogle af de paagældende skulle vente i 26—27—28 Aar, før de faa det ført igennem, som de have beredt nu i Løbet af et Par Aar; det bliver helt andre Mennesker, der saa komme til at faa Gavn af Afløsningen. Et saadant Kapløb vil slet ikke kunne etableres, og det kommer desuden an paa Tiendekommissærerne, hvem der er flittigst, hvem der bliver først færdig, og det kommer an paa, hvor hurtigt vedkommende Retskontor fremmer Sagen. Tiendeyderen har slet ikke i sin Haand at være mellem de første og heldige, der behøves ikke andet end en langsom Forretningsgang fra Retskontorets Side, for at de kunne blive mellem de sidste, og der kan paa den Egn være særlig udviklede juridiske Spørgsmaal, som kræve særlig Overvejelse, der gøre, at de blive mellem de sidste og maa vente i 30 Aar, inden Sagen kan ordnes, det kan ikke gaa an. Skulde vi op med et lignende Beløb som her, maa der en langt større Sum ud af Statskassen aarlig, den Sag maa jeg betragte som given.

Det er altsaa Hovedindvendingen, at Summen er for stor, i Betragtning af, at mange af dem, der faa Gavn af det, ere for velstillede til, at Staten kan yde saa store Beløb. Men paa den anden Side ser jeg meget vel, at det bliver meget vanskeligt at komme til en Tvangsafløsning, uden at Statskassen kommer til at yde meget store Beløb dertil. Tiendeyderne kunne ikke være tjente med, at deres Bidrag gaar ret meget op over 18 Gange den aarlige Udgift, og Tiendeejerne kunne efter min Mening ikke være tjente med andre Bestemmelser end dem, der ere truffet i dette Lovforslag. Det er muligt, at Kongetienden kan nedsættes saaledes, at man kan multiplicere med 23 i Stedet for med 24 i Betragtning af, at dens Ejere faa Summen disponibel, hvad der altid er